

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ СЛУЖБИ УКРАЇНИ
ІМЕНІ Б.ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

Кафедра психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін факультету забезпечення оперативно-службової діяльності

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ВОК 06.2 «ІСТОРИЧНА ПСИХОЛОГІЯ»
ОПП «Психологія»**

Рівень вищої освіти: перший (бакалаврський)
Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність: 053 Психологія
Форма навчання: денна

АНОТАЦІЯ КУРСУ

Навчальна дисципліна «Історична психологія» є вибірковою дисципліною для курсантів з ОПП «Психологія». Вивчається на 2 курсі упродовж 3-го семестру на кафедрі психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін.

Мета викладання дисципліни: надати курсантам загальне уявлення про етапи та зміст процесу генезису і становлення історичної психології як окремої синтетичної соціально-гуманітарної дисципліни, а також про культурно-історичний розвиток людської психіки.

Завдання вивчення дисципліни:

- визначити предмет і завдання курсу;
- з'ясувати теоретико-методологічні засади курсу, зокрема, основні поняття, принципи і методи історичної психології,
- ознайомлення курсантів із творчою спадщиною і науково-теоретичними концепціями основоположників та найбільш визначних представників історичної психології як синтетичної галузі науково-гуманітарного знання;
- окреслити основні версії (напрями) психолого-історичного наукового дискурсу ХХ – початку ХХІ ст.;
- ознайомити курсантів із специфікою типів ментальності основних етапів всесвітньої історії та із трансформацією «культурно-історичного обличчя» ключових психічних процесів і функцій.

Курсант, який успішно завершив вивчення дисципліни, повинен:

знати:

- як адекватно визначити предмет, завдання та основну термінологію теоретико-методологічної складової історичної психології;
- постаті основоположників і визначних представників історичної психології (друга половина ХІХ – початок ХХІ ст.), загальну структуру та ідейно-концептуальну специфіку їх творчого доробку;
- основні напрями та дисциплінарні версії психолого-історичного дискурсу в їх еволюції та взаємодії;
- типи ментальності, відповідні основним періодом «всесвітньої» (європейської) історії;
- основні етапи і фактори трансформації «культурно-історичного обличчя» ключових психічних процесів і функцій.

вміти:

- аналізувати основні наукові психолого-історичні джерела (тексти основоположників та представників різних напрямів історичної психології), враховувати їх дисциплінарну специфіку та ідейно-концептуальні особливості;

– самостійно виявляти історико-генетичні витоки сучасних дисциплінарних версій і парадигм історичної психології;

– застосовувати отримані історико-наукові, теоретико-методологічні, термінологічні та конкретні психолого-історичні знання до власних дослідницьких практик.

ознайомитись: з дослідженнями з питань періодизації історико-психологічних знань.

ВИКЛАДАЧ:

Відповідно до форми А-4.03.

ПЕРЕДУМОВИ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Загальна психологія з практикумом.

МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ.

Навчальні аудиторії, мультимедійний проектор, екран, ноутбук, навчальна література з навчальної дисципліни, модульне середовище кафедри психології, педагогіки та соціально-економічних дисциплін.

Програмне забезпечення: модульне середовище академії – <https://10.241.24.43/course/index.php?categoryid=23>.

ТРИВАЛІСТЬ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ КУРСУ

Курс	Семестр	Кількість кредитів ECTS	Кількість годин																Форми підсумкового контролю							
			Загальна	Усього аудиторних занять	Аудиторна робота										Індивідуальна робота						Самостійна робота	Екзамен	Диференційований залік	Залік		
					лекції	групові заняття	групові вправи	практичні заняття	лабораторні заняття	семінари	рольові ігри	контрольна робота	індивідуальні заняття	*модульний контроль	підсумковий контроль	Усього	реферат	конспект з теми	переклад текстів	розрахункове завдання					курсова робота	контрольна робота
2	III	4	120	60	26					30				4	30	14	16						30		+	
Усього за дисципліну		4	120	60	26					30				4	30	14	16						30		+	

Основні методи навчання: МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН3.9; МН4.2; МН4.3; МН4.4.

Основні методи контролю навчальних досягнень: МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.

КОМПЕТЕНТНОСТІ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Компетентність	Методи контролю
Загальні компетентності		
ЗК-2	Знання та розуміння предметної області та специфіки професійної діяльності	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ЗК-4	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ЗК-11	Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця в загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
Фахові компетентності спеціальності		
ФК-1	Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ФК-2	Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ФК-3	Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ФК-4	Здатність самостійно збирати та критично опрацьовувати, аналізувати та узагальнювати психологічну інформацію з різних джерел	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.

ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, МЕТОДИ НАВЧАННЯ ТА КОНТРОЛЬ РІВНЯ ЇХ ДОСЯГНЕННЯ КУРСАНТАМИ

Шифр	Програмні результати навчання	Методи навчання	Оцінювання
ПРН-1	Визначати, аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3; МН4.4.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ПРН-2	Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3; МН4.4.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ПРН-3	Здійснювати пошук інформації з різних джерел для вирішення професійних завдань за допомогою державної та іноземної мов, в т.ч. з використанням інформаційно-комунікаційних технологій	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3; МН4.4.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ПРН-4	Обґрунтовувати власну позицію, робити самостійні висновки за результатами власних досліджень і аналізу літературних джерел	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3; МН4.4.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ПРН-10	Формулювати думку логічно, доступно, дискутувати, обстоювати власну позицію, модифікувати висловлювання відповідно до культуральних особливостей співрозмовника	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3; МН4.4.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.
ПРН-16	Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога	МН1.1; МН1.2; МН1.3; МН1.4; МН1.6; МН1.7; МН2.1; МН2.3; МН3.2; МН3.4; МН4.2; МН4.3; МН4.4.	МК1.1; МК1.3; МК1.4; МК2.1; МК2.4; МК2.8; МК3.2; МК4.1.

ОРГАНІЗАЦІЯ НАВЧАННЯ

№ теми	Найменування тем	Кількість годин	Номери, вид занять та кількість годин						Місяці	Номери тем, занять та кількість годин
			1	2	3	4	5	6		
1	Загальні питання побудови і пояснення історії психології та психологічних вчень	8	Л4	Сз4					ХІ	1/1Л(2); 1/2Сз(2); 1/3Л(2); 1/4Сз(2); 2/1Л(2); 2/2Сз(2); 3/1Л(2);
2	Розвиток психологічних уявлень у контексті міфології та філософії старого світу.	4	Л2	Сз2						
3	Розвиток психіки в культурі.	4	Л2	Сз2					Х	3/2Сз(2); 4/1Л(2); 4/2Сз(2); 4/3Сз(2); 5/1Л(2); 5/2Сз(2); 5/3Сз(2); 6/1Л(2); 6/2Сз(2);
4	Психологічна своєрідність давніх суспільств.	6	Л2	Сз4						
5	Психологічна своєрідність суспільства нового та новітнього часу.	6	Л2	Сз4					ХІ	7/1Л(2); 7/2Сз(2); 7/3Л(2); 7/4Сз(2); 8/1Л(2); 8/2Сз(2); 8/3Л(2);
6	Прикладні проблеми історичної психології.	4	Л2	Сз2						
7	Розвиток історичної психології у ХХ столітті.	8	Л4	Сз4						
8	Культурно-психологічна історія психічних процесів і функцій.	8	Л4	Сз4					ХІІ	8/4Сз(2); 9/1Л(2); 9/2Сз(2);
9	Людська психіка в її суб'єктивній самодостатності: гуманістичне висвітлення.	8	Л4	Сз4						
	Диференційований залік	4	Дз4						ХІІ	9/3Л(2); 9/4Сз(2) Дз.(4)
	Всього	60								60

Умовні позначення: Лекція - Л Семінар - Сз Диференційований залік –Дз
Заняття обов'язкові до оцінювання - 1/2Сз(2)

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№ теми	№ заняття	Види навчальних занять, завдань	Кількість годин	Найменування теми та навчальні питання	Література
1	2	3	4	5	6
1			10	Загальні питання побудови і пояснення історії психології та психологічних вчень	
	1	лекція	2	<u>Теоретико-методологічні засади, історико-дисциплінарний розвиток та основні напрями історичної психології</u> 1. Трактовка поняття і феномену «історичної психології» у науковій літературі. 2. Визначення предмету, характеристика мети і завдань курсу. 3. Загальна схема періодизації історії психолого-історичного знання з часів античності до сьогодення	[1.1] ст. 4-20; [1.2] ст. 3-18;
	2	семінар	2	<u>Актуальні проблеми історичної психології</u> 1. Об'єкт та предмет історичної психології, її завдання та міждисциплінарний статус. 2. Етапи розвитку історичної психології. 3. Актуальні проблеми психолого-історичного дослідження в контексті психологічного розмаїття глобалізації та історичного повороту в гуманітарних науках. 4. Основні наукові школи історичної психології в міждисциплінарному річищі.	[1.1] ст. 4-20; [1.3] ст. 3-18; [2.1-2.7]
	3	лекція	2	<u>Методологічні основи історичної психології</u> 1. Методологічна база історичної психології. 2. Принципи історичної психології та психологічних учень. 3. Методи дослідження історичної психології.	[1.1] ст. 4-20; [1.3] ст. 3-18; [2.1-2.7]
	4	семінар	2	<u>Місце та значення методології у вивченні історичної психології</u> 1. Наукові підходи до виокремлення етапів розвитку та становлення історичної психології. 2. Проблеми, які вивчає історична психологія, їх значення для психологічної науки. 3. Використання методів пізнання об'єкту та предмету історичної психології.	[1.1] ст. 4-20; [1.3] ст. 3-18; [2.6] ст. 2-12; [2.1-2.7]

1	2	3	4	5	6
		самостійна робота	2	1. Історична психологія як галузь психологічної науки 2. Завдання історичної психології: призначення та шляхи вирішення. 3. Підходи до вивчення психологічних знань в історичній психології. 4. Методологія історичної психології.	[1.1] ст. 115-140; [1.3] ст. 56-100;
2			13	Розвиток психологічних уявлень у контексті міфології та філософії старого світу	
	1	лекція	2	<u>Перший альянс історії і психології: глобальні проекти «наук про дух» В. Вундта та В. Дільтея</u> 1. Світоглядні та внутрішньо наукові передумови «взаємопроникнення» психології та історичної науки. 2. «Психологія народів» В. Вундта. Школа «історії духу» В. Дільтея.	[1.3] ст. 68-92; [2.6] ст. 80-120;
	2	семінар	2	<u>Дослідження «духу народів» В. Вундта та В. Дільтея як пролегомени історичної психології</u> 1. Характеристика психологічних поглядів В. Вундта. 2. Характеристика психологічних думок В. Дільтея.	[1.1] ст. 115-140; [1.4] ст. 56-100; [2.1. - 2.6]
		індивідуальне завдання (реферат)	5	Виконання реферату за заданою тематикою	[1.3]; [2.1. - 2.6]
		самостійна робота	4	1. Душа у віруваннях стародавніх єгиптян. 2. Антична психологія, її особливості та відмінності. 3. Психологія самовдосконалення.	[1.1]; [1.4];
3			12	Розвиток психіки в культурі	
	1	лекція	2	<u>Поняття «культура» та «цивілізація» в міждисциплінарному дискурсі</u> 1. Культурно-історична концепція Л. Виготського. 2. Положення про розвиток вищих психічних функцій та значення культурних знарядь.	[1.3]; [2.1. - 2.6] [1.1];[1.4];

1	2	3	4	5	6
	2	семінар	2	<u>Культурогенез психіки в історичній психології</u> 1. Сучасні погляди на культурогенез та культурний плюралізм. 2. Традиційна культура та техногенна цивілізація. 3. Аксіопсихологія культури та загальні проблеми історіогенезу психіки.	[1.2] ст. 21-42; [2.1] ст.23-40; [2.1-2.7]
		індивідуальне завдання (конспект)	2 2	<u>Соціально-психологічний та психологічний вимір культури</u> 1. Теорія фігурації Н. Еліаса. 2. Культурна історія тіла: психолого-історичне вивчення. 3. Первісний пансоматизм, тілесно-пластичний канон античності, гріховна плоть та одухотворене тіло.	[1.2] ст. 21-42; [2.1-2.7]
		самостійна робота	4	1. Культурна історія емоцій. 2. Мова й мовлення в історії. 3. Архаїчне, первісне, символічне та логічне мислення. 4. Особливості традиційного способу, укладу та стилю життя, орієнтація поведінки особистості на монокультурність. 5. Модерний спосіб та уклад життя, його крос-культурна домінанта в організації та конструювання соціальної взаємодії у великих та малих групах. 6. Постмодерний спосіб життя, глобальність, мультикультуралізм, цінності толерантності та поваги до інших культур. 7. Проблеми міграцій в сучасному світі (наукової, освітньої, екологічної, економічної та інших).	[1.2] ст. 21-42; [2.1-2.7]
4			14	Психологічна своєрідність давніх суспільств	
	1	лекція	2	<u>Проблеми палеопсихології</u> 1. Теорія первісного мислення Л. Леві-Брюля. 2. Палеопсихологічна концепція Б. Поршнева. 3. Антропологія психоаналізу: З. Фрейд про тотем і табу. 4. Теорія архетипів К. Юнга.	[1.7] ст. 30-43; [1.9] ст. 3-30; [1.16] ст. 30-48; [1.17] ст. 25-40; [2.1. - 2.7]

1	2	3	4	5	6
	2	семінар	2	<u>Наукові підходи в історичній психології</u> 1. Етнографічний підхід в історичній психології (Е. Тейлор, Д. Фрезер). 2. Історико-еволюційний підхід В. Асмолова та М. Коула. 3. Культурно-історичний підхід В. Шкуратова.	[1.1];[1.4]; [1.16];
	3	семінар	2	Античність в дослідженнях історичної психології 1. Психологічні особливості організації життєвого простору особистості в умовах античного полісу. 2. Ж-П.Вернан про логічний грецький розум. 3. Повсякденне життя в добу античності, уклад життя та регулярні практики мешканців полісу з врахуванням вікових та гендерних особливостей.	[1.3];[1.16];[2.1. - 2.6] [1.4];
		індивідуальне завдання (конспект)	4	<u>Психологічні особливості в різні періоди розвитку психологічної науки</u> 1. Комунікація в добу античності, риторична словесність античності. 2. Особистість в просторі античного театру. 3. Особливості ментальності давніх греків та римлян.	[2.1. - 2.6] [1.3] ст. 68-92;
		самостійна робота	4	1. Первісність як суспільство безпосередньої комунікації, психологічна організація дописемного суспільства. 2. Первісні аграрні цивілізації. 3. Повсякденне життя та регулярні практики давніх єгиптян, шумерів, вавилонян (особливості організації життєзабезпечення, спосіб та стиль життя).	[1.1] ст. 30-43; [1.2] ст. 3-30; [1.3] ст. 30-48;
5			15	Психологічна своєрідність суспільства нового та новітнього часу	
	1	лекція	2	<u>Особливості розвитку історичної думки суспільства нового та новітнього часу</u> 1. Теорії модифікації особистості М. Вебера. 2. Психологічна природа масових рухів Нового часу (теорії Г. Лебона, З. Фрейда, Е. Фрома, С. Московічі). 3. Книжкова свідомість Нового часу і кінець риторики - «людина читаюча»	[1.1] ст. 56-100; [1.3] ст. 68-92; [2.1.] ст. 80-120; [2.1. - 2.6]

1	2	3	4	5	6
	2	семінар	2	<u>Технічна цивілізація нового часу та зміни побуту</u> 1. Повсякденне життя новочасного та модерного міста – придворний та буржуазний етикет, мода, чутки, плітки, театральні, літературні та інші салони. 2. Трансформації ментальності особистості Нового часу, її специфіка, історичні чинники розвитку особистісної рефлексії та саморегуляції, поява «нової буржуазної сім'ї» та нових вікових періодів.	[1.1] ст. 115-140; [1.4] ст. 56-100;
	3	семінар	2	<u>Розвиток масової культури та її вплив на розвиток історичної психології</u> 1. Масова культура ХХ століття, техноємність побуту та їх вплив на спосіб та стиль життя. 2. Розвиток психологічної науки як складова саморефлексії суспільства ХХ століття. 3. Естетизація та медикалізація повсякденності в добу глобалізації, практична психологія на службі самовдосконалення особистості.	[1.3] ст. 68-92; [1.16] ст. 80-120; [2.1. - 2.6]
		самостійна робота	4	1. Психологічні відкриття ХХ століття за кордоном. 2. Психологічні відкриття за радянських часів. 3. Розвиток психологічної думки в Україні.	[1.1] ст. 115-140; [1.4] ст. 56-100; [2.1. - 2.6]
		індивідуальне завдання (реферат)	5	Виконання реферату за вказаною тематикою	[1.3] ст. 68-92; [1.16] ст. 80-120;

1	2	3	4	5	6
6			12	Прикладні проблеми історичної психології	
	1	лекція	2	<u>Актуальні напрями психолого-історичних досліджень</u> 1. Історична психологія комунікації. 2. Історія читання, усна та візуальна історія. Дописемна традиція та міжпоколінна передача досвіду. 3. Писемність, читання та дистанціювання поколінь. «Людина читаюча» і особистість у віртуальному світі. 4. Писемна свідомість та віртуально-інформаційна свідомість. 5. Психолого-історичні трансформації структури життєвих компетентностей та їх можлива деформація засобами масових комунікацій.	[1.1]; [1.4] [1.3] [1.16] [2.1. - 2.6]
	2	семінар	2	<u>Культура тіла та можливості його самоконструювання в різних культурах та історичних епохах.</u> 1. Античні практики «підкування про себе» (М. Фуко). 2. Історична психологія гастрономічної культури та харчової поведінки, стилі та кулінарні смаки (археологічні знахідки первісні меню). 3. Прийоми психолого-історичної реконструкції регулярних практик певної культури на прикладі хороших манер (в художній літературі)	[1.2] ст. 115-140; [1.3] ст. 56-100; [2.1.] ст. 68-92; [2.6] ст. 80-120;
		індивідуальні завдання (конспект)	4	<u>Типи поколінь, їх культурно-історичний характер</u> 1. Погляди на міжпоколінну взаємодію в різних культурах, міжпоколінні стосунки та конфлікти і різні історичні періоди. 2. Етнопсихологічні та історичні прийоми дослідження міжпоколінної взаємодії в умовах родини. 3. Переосмислення історії тіла. Уявлення про тіло, розум, душу, анатомію тіла та красу зовнішності.	[1.1] ст. 115-140; [1.4] ст. 56-100; [1.3] ст. 68-92; [1.16] ст. 80-120; [2.1. - 2.6]
		самостійна робота	4	1. Культура тіла та можливості його самоконструювання в різних культурах та історичних епохах. 2. Історична психологія гастрономічної культури. 3. Психолого-історична реконструкція регулярних практик певної епохи на прикладі поведінки та хороших манер, їх вплив на сучасні стратегії поведінки та благополуччя особистості.	[1.1] ст. 115-140; [1.2] ст. 56-100; [1.3] ст. 68-92; [2.1. - 2.6]

1	2	3	4	5	6
7			16	Розвиток історичної психології у XX столітті	
	1	лекція	2	<u>Історична психологія у XX ст.: інституціональне оформлення і концептуально-тематична диференціація</u> 1. Науково-організаційне оформлення історичної психології в 1940-1980-х рр. 2. Системні ознаки історичної психології XX – початку XXI ст.	[1.1] ст. 99-104; [1.2] ст. 45-80; [1.3] ст. 34-52; [2.5] ст. 124-180; [2.1. - 2.7]
	2	семінар	2	<u>Характеристика основних шкіл та напрямів історичної психології у XX ст.</u> 1. Особливості науково-організаційного оформлення історичної психології в СРСР. 2. Характеристика та аналіз системних ознак історичної психології на межі століть.	[1.1] ст. 99-104; [1.2] ст. 45-80; [1.3] ст. 34-52; [2.5] ст. 124-180; [2.1.-2.7]
	3	лекція	2	Основні школи і напрями (герметично-феноменологічний, історичний, психологічний і психоаналітичний) 1. Аналіз ідей герметично-феноменологічного напрямку. 2. Характеристика історичного напрямку в історичній психології. 3. Представники психологічного напрямку в історії психології та їх внесок. 4. Дослідження прихильників психоаналітичної школи.	[1.3] ст. 115-140; [1.2] ст. 56-100; [1.3] ст. 68-92; [2. 6] ст. 80-120;
	4	семінар	2	Здобутки та досягнення дослідників різних шкіл та напрямів 1. Доктрина психоаналізу у застосуванні до культурно-історичного матеріалу (праці З. Фрейда «Тотем і табу» і «Людина Моїсей та монотеїзм», аналітична психологія К.-Г. Юнга). 2. Жанр психобіографії. Е. Еріксон. 3. Психоісторія: принципи, цілі і основні напрями. 4. Наукова творчість Л. Демоза: теорія групової фантазії.	[2.1. - 2.6] [1.2] ст. 115-140; [1.3] ст. 56-100; [2.1.] ст. 68-92; [2.6] ст. 80-120;
		індивідуальне завдання (реферат)	4	Виконання реферату за заданою тематикою	[1.1] ст. 115-140; [1.4] ст. 56-100; [1.3] ст. 68-92; [1.16] ст. 80-120; [2.1. - 2.6]
	самостійна робота	4	1. Загальна характеристика методологічних орієнтирів. Елементи психолого-історичного аналізу в науковій творчості Л.П. Карсавіна:	[2.1. - 2.6] [1.1] ст. 115-140;	

				<p>трактовка історії духовної культури середніх віків.</p> <p>2. Праця Р. Мандру «Вступ до сучасної Франції. Нарис історичної психології. 1500-1640» (1961).</p> <p>3. Наукова творчість Л. Демоза: теорія групової фантазії.</p> <p>4. Праці З. Фрейда «Тотем і табу» і «Людина Моїсей та монотеїзм».</p>	<p>[1.2] ст. 56-100;</p> <p>[1.3] ст. 68-92;</p>
8			16	Культурно-психологічна історія психічних процесів і функцій	
	1	лекція	2	<p><u>Сприйняття в культурно-історичному процесі (психологічна історія образів)</u></p> <p>1. Образ в античній культурі (міфологічний, літературний і міметичний образ).</p> <p>2. Релігійне сприйняття (історія образів у середні віки).</p> <p>3. Образ у «технологічній цивілізації».</p>	<p>[1.3] ст. 115-140; [1.2] ст. 56-100; [1.13] ст. 68-92; [2. 6] ст. 80-120;</p> <p>[2.1. - 2.6]</p>
	2	семінар	2	<p><u>Особливості дослідження психологічної структури особистості в історичній психології</u></p> <p>1. Наукові погляди З. Фрейда щодо вивчення структури особистості.</p> <p>2. Уявлення про людину в дослідженнях К. Юнга.</p> <p>3. Особливості наукових поглядів на особистість К.Хорні.</p>	<p>[1.1] ст. 115-140;</p> <p>[1.2] ст. 56-100;</p> <p>[1.3] ст. 68-92;</p> <p>[2.1. - 2.6]</p>
	3	лекція	2	<p><u>Культурно-психологічна історія пам'яті.</u></p> <p>1. Феномен до письмової пам'яті.</p> <p>2. Психоміфологічний етап письмової пам'яті.</p> <p>3. Розвиток мнемотехніки за часів античності та в середні віки</p>	<p>[1.2] ст. 115-140; [1.3] ст. 56-100; [2.1.] ст. 68-92; [2.6] ст. 80-120;</p>
		семінар	2	<p><u>Дослідження особистості в культурно-історичному процесі</u></p> <p>1. Дослідження когнітивної сфери особистості.</p> <p>2. Особливості вивчення емоційно-вольової сфери людини.</p> <p>3. Аналіз індивідуально-психологічних особливостей людини.</p>	<p>[1.1] ст. 115-140;</p> <p>[1.4] ст. 56-100;</p> <p>[1.3] ст. 68-92;</p> <p>[2.1. - 2.6]</p>
		індивідуальне завдання (конспект)	2	<p><u>Культурологічні психологічні теорії</u></p> <p>1. Діяльність С. Л. Рубінштейна, О. М. Леонтьєва.</p> <p>2. Внесок Б. Г. Ананьєва, Д. Б. Єльконіна в розвиток психології.</p> <p>3. Характеристика діяльності Л. Божович, Ж. Шифа.</p>	<p>[1.1] ст. 124-140;</p> <p>[1.2] ст. 65-70;</p> <p>[1.13] ст. 55-90;</p> <p>[1.16] ст. 80-120;</p> <p>[2.1. - 2.6]</p>
	самостійна робота	4	<p>1. Розвиток української історичної психології на часів незалежності.</p> <p>2. Місце та значення психологічних знань на початку ХХ століття в пізнанні людини.</p>	<p>[1.3] ст. 124-140; [2.1.] ст. 65-70; [2.3] ст. 55-90; [2.1. - 2.6]</p>	

9			8	Людська психіка в її суб'єктивній самодостатності: гуманістичне висвітлення	
	1	лекція	2	<u>Самопізнання особистості у здійсненні та нездійсненні катарсису</u> 1. Відкриття людини в гуманістичній психології. 2. Особистість як єдність багатоманітного. Персоналізм В. Штерна. 3. Соціальний атом та психодрама Дж. Морено.	[1.3] ст. 115-140; [1.2] ст. 56-100; [1.13] ст. 68-92; [2. 6] ст. 80-120; [2.1. - 2.6]
	2	семінар	2	<u>Людина як об'єкт дослідження в гуманістичній психологічній думці</u> 1. Персонологія без особистості. Г. Маррей. 2. Психологічна теорія драми та реальна трагедія її автора. Ж. Політцер. 3. Клієнтцентрована терапія К. Роджерса. 4. Гештальттерапія та її джерела: екзистенціалізм і феноменологія. 5. Трансакційний аналіз. Е. Берн, Т. Харріс.	[1.1] ст. 115-140; [1.2] ст. 56-100; [1.3] ст. 68-92; [2.1. - 2.6]
	3	лекція	2	<u>Екстаз і творчість</u> 1. Осьовий час історичної творчості та подолання історії. К. Ясперс. 2. Людина в історичному діянні. А. Тойнбі. 3. Психологія в межах структурної антропології. К. Леві-Строс.	[1.2] ст. 115-140; [1.3] ст. 56-100; [2.1.] ст. 68-92; [2.6] ст. 80-120;
	4	семінар	2	<u>Екстатичний смисл творчості: піднесення до вищої стадії буття у стані натхнення</u> 1. Психологія творчості: від інтуїтивізму до гуманістичної традиції та від інтелектуалізму до біологізації. 2. Творчість: фактори, риси, корені. Е. Торранс. Дж. Гілфорд. Г. Гутман. О. Я. Пономарьов. А. Кестлер. 3. Екстатичний смисл еротизму. 4. Гормічна психологія. В. МакДоугалл. Психологія “другої та першої статі”. С. де Бовуар. 5. Герменевтика М. Фуко та ідея безкінечності. Ж. Дельоз.	[1.1] ст. 115-140; [1.4] ст. 56-100; [1.3] ст. 68-92; [1.16] ст. 80-120; [2.1. - 2.6]
	Диференційований залік		4		
	Разом за семестр		120		
	Разом за курс		120		
	Усього		120		

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Базова література

1.1. Історія психології: від античності до початку ХХ століття : навч. посібник / Авт-уклад. О. П. Коханова, 2016. НВП «Інтерсервіс». 235 с.

1.2. Жуков С. М. Історія психології: Навчальний посібник [вид. друге, допов., виправл. та переробл.]. Київ: Кондор, 2009. 232 с.

1.3. Махній М. М. Історія психології: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2016. 472 с.

2. Допоміжна

2.1. Корольчук М.С., Криворучко П.П. Історія психології: навчальний посібник. Ельга, Ніка-центр. Кмів, 2011. 248 с.

2.2. Копець Л. Класичні експерименти в психології: Навч. посібник Київ: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2010. 283 с.

2.3. Кралюк П. М. Історія філософії України: навч. посібник Острог: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2013. 652 с.

2.4. Методичні вказівки для самостійних занять з курсу «Історія психології» для студентів спеціальності 053 «Психологія» всіх форм навчання / Упорядник: Стоцький Я. В. Тернопіль: Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, 2019. 48 с.

2.5. Теорія психічної контрольності та сучасні психолого-педагогічні проблеми. Матеріали наукових читань, присвячених 110-річчю від дня народження Ярослава Івановича Цурковського. Львів : Сполом, 2015. 80 с.

2.6. Щербак І. М. Практикум з історії психології : навч. посіб. [для студ. вищ. навч. закл.] Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2014. 160 с.

3. Інформаційні ресурси в інтернет (інтранет)

3.1. Модульне середовище навчання – <http://10.241.24.9/moodle/course/index.php?categoryid=23>

3.2. <http://psychological.ucoz.ua/publ/35>

3.3. http://www.bronnikov.kiev.ua/book_3_0.php

3.4. <http://uchebnik.biz/book/320-yetnopsixologiya.html>

3.5. <http://psychlib.com.ua/category/etnopsihologiya.htm>

3.6. http://mobile.pidruchniki.ws/16760626/psihologiya/etnopsihologiya_-_savitska_ov

3.7. http://faculty.Washington.edu/agg/iat_materials.Htm

3.8. <http://implicit.harvard.edu/implicit/>

- 3.9. <http://www.hro.org/fctions/nazi/toler7.htm>
- 3.10. <http://www.salto-youth.Net>
- 3.11. <http://www.youth-against-racism.net>
- 3.12. <http://www.youthwork.com>

ОЦІНЮВАННЯ

Поточне рубіжне та підсумкове оцінювання здійснюється відповідно до положення <https://nadpsu.edu.ua/wp-content/uploads/2020/01/polozh-otsinka-2020-12.01.-.pdf>.

ПОЛІТИКА КУРСУ («ПРАВИЛА ГРИ»)

Середовище в аудиторії є творчим, відкритим до конструктивної критики.

Усі завдання, передбачені програмою, мають бути виконані у встановлені терміни. Якщо здобувач вищої освіти був відсутній на заняттях з будь-якої причини, він/вона відпрацьовують навчальні питання та завдання в часи самостійної підготовки та у встановлені викладачем терміни обов'язково звітують про опанування ними навчального матеріалу. Курсанти, які пропустили більше 30% з тих занять, де було передбачено оцінювання, одержали середньоарифметичну з поточних оцінок нижче 2,60, тобто менше 70% позитивних оцінок від загальної кількості, не відзвітували за індивідуальну та самостійну роботу, до семестрового контролю не допускаються.

У разі коли курсант не виконав умови допуску до складання семестрового контролю, завчасно, але не пізніше трьох робочих днів до складання семестрового контролю, рішенням кафедри йому встановлюється індивідуальний термін ліквідації заборгованості. Якщо курсант (слухач, студент) не ліквідує заборгованість у визначений кафедрою термін, то він вважається таким, що не виконав вимоги робочої програми навчальної дисципліни і в відомості обліку успішності, в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «незадовільно» за національною шкалою, 50 балів за 100-бальною шкалою і FX – за шкалою ЄКТС. При повній відсутності позитивних поточних оцінок, за визначені звітності, і не ліквідації заборгованості у визначений кафедрою термін, курсанту (слухачу, студенту) курс з навчальної дисципліни не зараховується і в графі «підсумкова оцінка», йому виставляється оцінка «недопущений» за національною шкалою, 17 балів за 100-бальною шкалою і F за шкалою ЄКТС. В такому випадку курсант (слухач, студент) представляється на засідання Вченої ради факультету, академії і йому пропонується пройти повний курс повторно. У разі відмови розглядається питання про його відрахування з академії.

Дотримання академічної доброчесності

Під час навчання учасники освітнього процесу зобов'язані дотримуватися академічної доброчесності: етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Дотримання академічної доброчесності науково-педагогічним складом передбачає:

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати досліджень та власну педагогічну (науково-педагогічну, творчу)

діяльність;

- контроль за дотриманням академічної доброчесності здобувачами освіти.

Дотримання академічної доброчесності здобувачами освіти передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливим освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;
- дотримання норм законодавства про авторське право;
- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності.

За порушення академічної доброчесності учасники освітнього процесу закладу вищої освіти можуть бути притягнені до такої академічної відповідальності.

Нормативно-правове забезпечення: <https://nadpsu.edu.ua/osvita/normatyvno-pravove-zabezpechennia/>.

Додаток А
Методи навчання та методи контролю навчальних досягнень

Шифр	Метод навчання
1. Словесні методи	
МН 1.1	Лекція
МН 1.2	Розповідь
МН 1.3	Пояснення
МН 1.4	Бесіда
МН 1.5	Інструктаж
МН 1.6	Дискусія
МН 1.7	Диспут
2. Наочні методи	
МН 2.1	Демонстрація
МН 2.2	Ілюстрація
МН 2.3	Спостереження
3. Практичні методи	
МН 3.1	Лабораторна робота
МН 3.2	Практична робота
МН 3.3	Пробні вправи
МН 3.4	Творчі вправи
МН 3.5	Усні вправи
МН 3.6	Практичні вправи
МН 3.7	Графічні вправи
МН 3.8	Технічні вправи
МН 3.9	Групові вправи
4. Методи самостійного та індивідуального навчання	
МН 4.1	Рецептивний
МН 4.2	Репродуктивний
МН 4.3	Евристичний
МН 4.4	Дослідницький

Шифр	Метод контролю навчальних досягнень
1. Попередній контроль	
МК 1.1	Вибірковий усний
МК 1.2	Фронтальний письмовий
МК 1.3	Фронтальний тестовий
МК 1.4	Фронтальний проблемний
2. Поточний контроль	
МК 2.1	Вибірковий усний
МК 2.2	Колоквіум
МК 2.3	Контрольна робота
МК 2.4	Тестування
МК 2.5	Захист звіту з лабораторної роботи
МК 2.6	Захист звіту з практичної роботи
МК 2.7	Індивідуальна розрахункова робота
МК 2.8	Реферат
3. Рубіжний контроль	
МК 3.1	Фронтальний письмовий
МК 3.2	Фронтальний тестовий
МК 3.3	Фронтальний проблемний
4. Підсумковий контроль	
МК 4.1	Усний
МК 4.2	Письмовий
МК 4.3	Тестовий
МК 4.4	Проблемний